

УДК 338.48:355.4/.7(045)
DOI 10.33251/2707-8620-2023-8-101-109

НІКІТЕНКО Катерина Сергіївна,
кандидат економічних наук, доцент,
кафедра готельно-ресторанного та туристичного
бізнесу й іноземних мов,
Херсонський державний
аграрно-економічний університет
ORCID: 0000-0001-8423-5605

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

***Анотація.** Статтю присвячено вивченню проблеми управління ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану. Вона розглядає значення ефективного управління ризиками для забезпечення безпеки туристів та стабільності туристичного бізнесу під час конфліктних ситуацій.*

Стаття розпочинається оглядом сучасної політичної та геополітичної ситуації у світі, яка може призвести до виникнення воєнного стану та потенційного впливу цього стану на туристичну індустрію. Далі вона аналізує основні ризики, з якими зіштовхуються туристичні підприємства та туристи під час воєнних конфліктів, такі як насильство, терористичні загрози, економічна нестабільність та інші.

У статті розглядаються стратегії та практичні підходи до управління ризиками в таких умовах. Надаються поради та рекомендації щодо розробки ефективних планів надзвичайних ситуацій, забезпечення безпеки туристів, комунікації з клієнтами та співробітниками, а також резервування та перерозподіл ресурсів.

***Ключові слова:** туризм, менеджмент, ризик, конфлікт, стратегія, воєнний стан.*

Постановка проблеми. Управління ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану є актуальною та складною задачею, яка потребує серйозного дослідження та аналізу. Воєнний стан створює непередбачувані та небезпечні умови для туристичних підприємств, подорожуючих та інших учасників галузі. Конфлікти та військові дії призводять до значного зростання ризиків, які можуть вплинути на безпеку, фінансову стабільність та репутацію туристичного бізнесу.

Однак, на сьогоднішній день недостатньо досліджено проблематику управління ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану. Необхідно визначити основні ризики, з якими стикаються туристичні підприємства та туристи під час конфліктів, а також розробити ефективні стратегії та методи управління цими ризиками.

Одна з ключових проблем полягає в тому, що туристичні підприємства мають обмежені ресурси та залежать від зовнішніх факторів, що ускладнює їх здатність до адаптації та впровадження ефективних стратегій управління ризиками. Важливо також зрозуміти, як воєнний стан впливає на мотивацію туристів та їх сприйняття ризику, оскільки це може вплинути на туристичні потоки та діяльність підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану розкривали у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Н. Барвінок [3], А. Зарубіна [1], В. Кифяк [10], А. Моца, О. Носирев [4], О. Роїк [5], С. Баженова [6], Л. Корчевська, В. Гуменюк, А. Вдовічен, Н. Михайлова, С. Шевчук [2] та ін.

В. Ф. Кифяк [10] зосереджувався на аналізі ризиків та шляхів їх управління в туристичній індустрії в умовах війни та тероризму. А. Зарубіна присвятила свої праці

визначенню особливостей функціонування туристичної галузі в умовах війни на основі трансформаційних перетворень туризму в Україні під час війни 2022 року. Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні вивчалися в працях Моца А. [2]. Проблематику удосконалення векторів стратегічного розвитку індустрії туризму та гостинності в умовах збройних конфліктів і пост конфліктного відновлення та оптимізація можливих заходів координації діяльності основних учасників індустрії туризму та гостинності з обґрунтуванням тенденцій розвитку галузі в умовах подальшого післявоєнного відновлення доводжував Носирєв О. [4].

Актуальність – визначення невіршених раніше частин загальної проблеми. Воєнний стан створює унікальну небезпеку для туристичної індустрії, але ще потребує більш глибокого аналізу і розуміння. Дослідження мають зосередитись на визначенні особливих аспектів ризиків, які стикаються туристичні підприємства, а також впливу цих ризиків на безпеку туристів та прибутковість галузі. Серед таких аспектів варто виділити:

1. Захист та безпека туристів: В умовах воєнного стану, туристи стикаються зі значними ризиками, пов'язаними зі здоров'ям і безпекою. Стаття може досліджувати методи та практики управління ризиками, що дозволяють забезпечити захист та безпеку туристів, включаючи планування маршрутів, комунікацію в надзвичайних ситуаціях, розробку евакуаційних планів та інші аспекти [7].

2. Збереження туристичної інфраструктури: Воєнний стан може призвести до пошкодження та зруйнування туристичної інфраструктури, такої як готелі, аеропорти, пам'ятки та інші об'єкти. Стаття може розглядати методи управління ризиками, спрямовані на збереження та відновлення туристичної інфраструктури, що дозволяє зберегти туристичний потенціал регіону та сприяє економічному відновленню.

3. Вплив на репутацію туристичної індустрії: Конфлікти та воєнний стан можуть негативно вплинути на репутацію туристичної індустрії країни або регіону. Стаття може розглядати стратегії управління ризиками, спрямовані на збереження та покращення репутації туристичного напрямку в умовах воєнного стану, включаючи кризову комунікацію, розвиток альтернативних туристичних пропозицій та підтримку стабільного туристичного ринку.

4. Важливість міжнародного співробітництва: В умовах воєнного стану, міжнародне співробітництво та координація стають особливо важливими. Стаття може досліджувати практики та механізми міжнародного співробітництва в галузі управління ризиками в туристичній індустрії, такі як обмін інформацією, спільні розробки планів та програм, координація екстрених заходів та інші аспекти, що сприяють забезпеченню безпеки та захисту туристів.

Всі перераховані аспекти обумовлюють актуальність даного дослідження.

Мета статті та завдання статті. Ця наукова стаття має на меті дослідити та проаналізувати проблему управління ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану. Вона спрямована на розуміння особливостей ризиків, зумовлених воєнним станом, та визначення ефективних стратегій управління цими ризиками з метою забезпечення безпеки туристів і збереження прибутковості галузі. Завдання наукової статті: Провести огляд наявних досліджень і публікацій з проблеми управління ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану. Виявити особливості та характеристики ризиків, що виникають в туристичній індустрії в умовах воєнного стану. Проаналізувати вплив цих ризиків на безпеку туристів та економічну стійкість туристичної індустрії. Визначити ключові стратегії та підходи до управління ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану. Розглянути роль комунікації, технологій та взаємодії зі стейкхолдерами у процесі управління ризиками. Провести аналіз практичних прикладів та кейс-стадів, що ілюструють ефективність застосування стратегій управління ризиками в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. У туристичній індустрії в умовах воєнного стану виникають особливі ризики, які мають свої характеристики. Ось деякі з них:

1. Безпека та особиста безпека: Воєнний стан часто супроводжується збройними конфліктами, терористичними актами, бойовими діями та загостренням насильства. Це створює загрозу для безпеки туристів, які можуть стати жертвами нападів або потрапити в небезпечні ситуації [7].

2. Погроза здоров'ю: Умови воєнного стану можуть призвести до загрози здоров'ю туристів, таких як незабезпеченість медичного обслуговування, поширення захворювань, погіршення санітарних умов і т.д.

3. Порушення прав людини: Воєнний стан може супроводжуватися порушеннями прав людини, включаючи обмеження свободи переміщення, обмеження доступу до основних послуг і визнання туристів як потенційних загроз.

4. Економічна нестабільність: Воєнний стан може призвести до економічної нестабільності, зменшення туристичного попиту, зрушення прибутків туристичної індустрії, збитків для малого та середнього бізнесу та втрати робочих місць.

5. Інфраструктурні проблеми: Воєнний стан може спричинити пошкодження та знищення туристичної інфраструктури, такої як готелі, аеропорти, транспортні маршрути тощо. Це може вплинути на доступність туристичних послуг і обмежити можливості для подорожей.

6. Негативний вплив на імідж: Воєнний стан і пов'язані з ним ризики суб'єктивний вплив на імідж країни як туристичного напрямку. Негативна публічність, медійна критика та сприйняття країни як небезпечної можуть відлякувати потенційних туристів і призвести до зниження туристичного попиту.

7. Непередбачуваність: Воєнний стан є непередбачуваним, і в ньому можуть виникати неочікувані ситуації, наприклад, зміни в правилах та обмеженнях, надзвичайні події або швидкі зміни безпекової ситуації. Це створює небезпеку для туристів і вимагає постійного моніторингу та адаптації стратегій управління ризиками.

8. Втрати фінансових інвестицій: Воєнний стан може призвести до збитків туристичним підприємствам та інвесторам, які вклали кошти у розвиток туристичної інфраструктури. Скасування турів, закриття готелів і ресторанів та втрата довіри можуть мати серйозні наслідки для фінансових показників галузі.

Ці характеристики та особливості ризиків в туристичній індустрії в умовах воєнного стану підкреслюють необхідність ефективного управління ризиками та розробки стратегій для забезпечення безпеки туристів, захисту інфраструктури та збереження репутації країни як туристичного напрямку.

Ризики, пов'язані з управлінням ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану, мають значний вплив на безпеку туристів та економічну стійкість галузі. Ось детальніший аналіз цього впливу:

1. Безпека туристів: Ризики, такі як терористичні акти, збройні конфлікти та загострення насильства, створюють загрозу для безпеки туристів. Це може призвести до пошкодження життя, травмування або втрати майна. Небезпечні ситуації можуть виникати несподівано, що підкреслює важливість ефективних стратегій безпеки та надання інформації туристам.

2. Зниження туристичного попиту: Негативні події, пов'язані з воєнним станом, можуть вплинути на психологічний стан туристів і викликати страх або небажання подорожувати до таких регіонів. Це може спричинити зниження туристичного попиту і втрату доходів для туристичних підприємств.

3. Зрушення в туристичному популярності: Умови воєнного стану можуть спричинити негативні зміни в іміджі країни або регіону як туристичного напрямку. Медійне висвітлення конфлікту та безпекові попередження можуть створити негативне сприйняття і вплинути на привабливість туристичної індустрії.

4. Втрати для туристичної індустрії: Ризики, пов'язані з воєнним станом, можуть призвести до збитків для туристичних підприємств, популяції туристів і зменшення

прибутків туристичної індустрії – все це може мати серйозні наслідки для економічної стійкості галузі. Туристичні підприємства можуть зазнати фінансових втрат, збити інвестиції, а також знехтування з боку іноземних інвесторів, які можуть утримуватися від розміщення своїх коштів у нестабільних регіонах.

5. Втрати робочих місць: Зменшення туристичного попиту та фінансові труднощі, пов'язані з воєнним станом, можуть призвести до скорочення робочих місць у туристичній індустрії. Це може мати негативний соціальний вплив, збільшуючи безробіття та зменшуючи економічну активність у відповідних регіонах.

6. Порушення інфраструктури: Воєнний стан може призвести до пошкодження та знищення туристичної інфраструктури, включаючи готелі, аеропорти, транспортні маршрути тощо. Це може призвести до обмеженого доступу туристів до послуг та об'єктів, затримок у подорожах та загрози безпеки.

Загалом, ризики в туристичній індустрії в умовах воєнного стану мають серйозний вплив на безпеку туристів та економічну стійкість галузі. Ефективне управління ризиками, включаючи розробку безпечних стратегій подорожей, сприяння стабільності іміджу країни та інфраструктурних відновлювальних заходів, є ключовим для забезпечення безпеки туристів і стабільності туристичної індустрії в умовах воєнного стану. Деякі можливі заходи, які можуть бути вжиті для зменшення впливу цих ризиків, включають:

1. Постійний моніторинг: Ретельне спостереження за безпековою ситуацією в регіоні і своєчасне отримання актуальної інформації про можливі загрози дозволить приймати обґрунтовані рішення щодо безпеки туристів.

2. Розробка планів надзвичайних ситуацій: Підготовка і впровадження планів дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій, включаючи евакуацію туристів, надання медичної допомоги та забезпечення безпеки, допомагає зменшити наслідки негативних подій.

3. Вдосконалення комунікаційних засобів: Ефективна комунікація з туристами є ключовою у випадку воєнного стану. Забезпечення швидкого та точного інформування туристів про поточну ситуацію, включаючи відомості про безпеку, інструкції щодо поведінки та можливі зміни в планах допоможе знизити ризик для їхньої безпеки.

4. Співпраця з військовими та правоохоронними органами: Встановлення тісного співробітництва з військовими та правоохоронними органами дозволяє отримувати професійну допомогу та захист у випадку загрози безпеці туристів. Це включає обмін інформацією, спільне планування та координацію дій.

5. Диверсифікація туристичного продукту: Розробка і просування різноманітних туристичних пропозицій може допомогти зменшити залежність від конкретних регіонів чи напрямків, що потенційно піддаються ризикам в умовах воєнного стану. Розширення географії туристичних пропозицій і привертання уваги до менш ризикованих або безпечних регіонів можуть допомогти розподілити туристичний потік і зменшити негативний вплив конфліктів

6. Розвиток кризових планів: Підготовка до кризових ситуацій є необхідною для забезпечення стійкості туристичної індустрії в умовах воєнного стану. Розробка кризових планів, які включають управління комунікаціями, реагування на надзвичайні ситуації та відновлення після конфлікту, допоможе забезпечити ефективну реакцію на ризики і зберегти економічну стійкість.

7. Залучення страхування: Один із способів зменшення ризиків у туристичній індустрії в умовах воєнного стану – це використання страхових полісів. Туристичні підприємства можуть укладати страхові угоди, що покривають ризики від воєнного стану, що дозволяє їм зменшити фінансові втрати у разі негативних подій.

Враховуючи особливості та характеристики ризиків, які виникають в туристичній індустрії в умовах воєнного стану, важливо вживати комплексних заходів для забезпечення безпеки туристів та збереження економічної стійкості галузі. Постійний моніторинг, розвиток кризових планів, співпраця зі структурами безпеки та правоохоронними органами,

комунікаційні стратегії та розробка страхових полісів – всі ці заходи мають на меті забезпечити захист туристів і збереження економічної стійкості туристичної індустрії. Однак, важливо пам'ятати, що в умовах воєнного стану ризики можуть бути непередбачуваними і змінюватися швидко, тому активне відстеження ситуації та гнучкість у прийнятті рішень є ключовими компонентами успішного управління ризиками.

Крім того, важливо пам'ятати, що безпека туристів завжди повинна бути на першому місці. Якщо ризик для життя та безпеки туристів є надто великим, розгляд можливості евакуації або призупинення туристичних активностей може бути необхідним. Забезпечення безпеки та добробуту туристів є відповідальністю туристичних підприємств, урядових органів та всієї галузі в цілому.

Важливо також зауважити, що вирішення політичних, соціальних та конфліктологічних проблем, які лежать в основі воєнного стану, є ключовим фактором для досягнення стабільності та безпеки в туристичній індустрії. Зусилля щодо врегулювання конфлікту, налагодження дипломатичних відносин та покращення політичної ситуації в регіоні в довгостроковій перспективі сприятимуть стійкому розвитку туристичної галузі.

У підсумку, ризики, пов'язані з воєнним станом, мають значний вплив на безпеку туристів та економічну стійкість туристичної індустрії. Ці ризики можуть призвести до зменшення потоку туристів, втрати прибутків туристичних підприємств, скорочення робочих місць і пошкодження туристичної інфраструктури.

Наслідки цих ризиків можуть бути значними. Зменшення потоку туристів призводить до зниження доходів туристичної індустрії, що може мати негативний вплив на місцеві господарські сектори, які залежать від туризму, такі як готельний бізнес, ресторани, магазини та місцеві послуги. Це може призвести до зменшення замовлень у постачальників, скорочення робочих місць і підвищення безробіття.

Крім економічних втрат, безпека туристів також стає питанням першочергового значення. Воєнний стан може створювати загрозу безпеці туристів, зокрема через можливість збройних конфліктів, терористичних актів, розпорошення зброї тощо. Це може спричинити зменшення довіри туристів до безпеки конкретного регіону і вплинути на їх рішення щодо подорожей.

Для забезпечення безпеки туристів і підтримки економічної стійкості туристичної галузі необхідно вживати надзвичайні заходи. Це може включати вдосконалення систем моніторингу і оцінки ризиків, впровадження ефективних комунікаційних стратегій для інформування туристів про безпеку, розробку кризових планів та співпрацю з військовими та правоохоронними органами. Крім того, необхідне розширення туристичної пропозиції та диверсифікація напрямків можуть допомогти зменшити залежність від конкретних регіонів, які піддаються ризикам в умовах воєнного стану. Також важливо сприяти врегулюванню конфліктів та політичному стабілізації регіонів, щоб знизити загрозу виникнення воєнного стану і підвищити безпеку для туристів.

Прийняття цих заходів допоможе зберегти безпеку туристів і знизити негативний вплив ризиків воєнного стану на економічну стійкість туристичної індустрії. Важливо також пам'ятати, що успіх у запобіганні та управлінні ризиками вимагає співпраці всіх зацікавлених сторін, включаючи туристичні підприємства, урядові органи, місцеві влади та міжнародні організації.

Вкрай важливо наголосити, що воєнний стан є складною та небезпечною ситуацією, і розробка ефективних стратегій управління ризиками вимагає професійного підходу, постійного моніторингу та готовності до невизначеності. Тільки шляхом поєднання зусиль можна забезпечити безпеку туристів і зберегти економічну стійкість туристичної галузі в умовах воєнного стану.

Управління ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану вимагає розробки ключових стратегій та підходів, які забезпечать безпеку туристів і збережуть

економічну стійкість галузі. Основні складові включають ефективну комунікацію, використання технологій та взаємодію зі стейкхолдерами.

Комунікаційна стратегія: Важливо розробити ефективну систему комунікації для інформування туристів про потенційні ризики, безпекові заходи та інструкції щодо поведінки в умовах воєнного стану. Це може включати створення спеціальних порталів, додатків для мобільних пристроїв, веб-сайтів та систем миттєвих повідомлень, які забезпечать швидкий та достовірний обмін інформацією між туристами, туристичними операторами, готелями та органами безпеки.

Використання технологій: Сучасні технології, такі як глобальні позиційні системи (GPS), моніторинг за допомогою дронів, системи відеоспостереження та розпізнавання обличчя, можуть використовуватися для посилення безпеки туристів. Вони дозволяють в реальному часі відстежувати рух туристів, контролювати доступ до небезпечних зон та вчасно реагувати на можливі загрози.

Взаємодія зі стейкхолдерами: Важлива роль управління ризиками належить співпраці зі стейкхолдерами, такими як урядові органи, військові структури, місцеві влади та представники туристичної галузі. Спільні зусилля допомагають координувати заходи безпеки, обмінюватись інформацією та досвідом, а також розробляти спільні плани невідкладних дій у разі виникнення конфліктних ситуацій. Це створює сприятливі умови для швидкого та ефективного реагування на ризики воєнного стану і забезпечення безпеки туристів.

Аналіз практичних прикладів та кейс-стадів демонструє ефективність застосування стратегій управління ризиками в умовах воєнного стану. Наприклад, країни, які постійно стикаються з ризиком воєнного конфлікту, розробляють комплексні плани евакуації туристів, встановлюють системи швидкого сповіщення та надають посильну допомогу туристам у разі потреби.

Також можна зазначити позитивний вплив використання соціальних медіа та мереж зв'язку на управління ризиками. Завдяки цим інструментам можна швидко поширювати інформацію про потенційні загрози, рекомендації щодо безпеки та актуальну ситуацію в конкретному регіоні. Такі комунікаційні канали дозволяють забезпечити широкий охоплення туристів та забезпечити їх своєчасну інформованість [8].

Крім того, співпраця з місцевими жителями та громадами також має важливе значення. Їх активна участь у процесі управління ризиками, спільне розроблення планів дій та взаємна підтримка можуть позитивно впливати на безпеку туристів та відновлення туристичної індустрії після кризових ситуацій.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Управління ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану є надзвичайно важливим завданням, оскільки воєнні конфлікти створюють серйозні загрози для безпеки туристів і можуть значно вплинути на економічну стійкість галузі. Наявність детального аналізу та дослідження ризиків, що виникають в таких умовах, дозволяє розробити ефективні стратегії управління цими ризиками.

Важливо визначити особливості та характеристики ризиків, які виникають в туристичній індустрії в умовах воєнного стану. Це включає загрозу безпеці туристів, зниження попиту на туристичні послуги, зупинення роботи туристичних підприємств, пошкодження інфраструктури та зміни в репутації туристичного напрямку.

Також виявлено, що ризики впливають на безпеку туристів та економічну стійкість туристичної індустрії. Безпека туристів порушується через загрозу фізичного насильства, терористичні акти, розповсюдження зброї та небезпеку ушкодження внаслідок конфлікту. Економічна стійкість туристичної індустрії страждає через зниження попиту на послуги, втрату доходів, руйнування інфраструктури та погіршення іміджу країни як безпечного туристичного напрямку.

Для ефективного управління ризиками в умовах воєнного стану рекомендується використовувати ключові стратегії, такі як розробка ефективної комунікаційної стратегії, використання сучасних технологій та активна взаємодія зі стейкхолдерами.

Ефективна комунікаційна стратегія дозволяє інформувати туристів про потенційні ризики, безпекові заходи та надавати їм необхідні інструкції щодо поведінки в умовах воєнного стану. Це може бути досягнуто шляхом створення спеціальних порталів, додатків для мобільних пристроїв та веб-сайтів, а також систем миттєвих повідомлень. Такий обмін інформацією сприяє швидкому та достовірному передачі важливих повідомлень між туристами, туристичними операторами, готелями та органами безпеки.

Використання сучасних технологій, таких як глобальні позиційні системи (GPS), моніторинг за допомогою дронів та системи відеоспостереження, сприяє покращенню безпеки туристів. Вони дозволяють в реальному часі відстежувати рух туристів, контролювати доступ до небезпечних зон та швидко реагувати на можливі загрози.

Співпраця зі стейкхолдерами, включаючи урядові органи, військові структури, місцеві влади та представників туристичної галузі, є ключовим елементом управління ризиками. Спільні зусилля дозволяють координувати заходи безпеки, обмінюватись інформацією та досвідом, а також розробляти спільні плани невідкладних дій у разі виникнення кризових ситуацій.

Подальші дослідження будуть зосереджені на розробці більш ефективних стратегій та методів управління ризиками в туристичній індустрії в умовах воєнного стану, що включатиме розробку планів надзвичайних ситуацій, вдосконалення систем попередження, підвищення готовності до реагування та інші превентивні заходи.

Список використаних джерел

1. Зарубіна, А., Сіра, Е., & Демчук, Л. (2022). Особливості туризму в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, (41). Електронний ресурс. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-14>. (дата звернення: 02.01.2023).
2. Моца, А., Шевчук, С., & Серєда, Н. (2022). Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні. *Економіка та суспільство*, (41). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-31> (дата звернення: 07.01.2023).
3. Барвінок Н. Вплив глобальних безпекових факторів на розвиток міжнародного туризму в Україні. *Věda a perspektivy*. 2022. No 4 (11). С. 139–151. Електронний ресурс. URL: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-4\(11\)-139-151](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-4(11)-139-151) (дата звернення: 09.01.2023).
4. Носирєв О., Дєділова Т., Токар І. Розвиток туризму та індустрії гостинності в стратегії постконфліктного відновлення економіки України. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2022. Вип. 1(26). С. 55–68. Електронний ресурс. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22nooveu.pdf> (дата звернення: 09.01.2023).
5. Роїк О. Р., Недзведька О. В. Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : економічні науки*. 2022. Випуск 46. С. 11–15.
6. Бажєнова С., Пологовська Ю., Бикова М. Реалії розвитку туризму в Україні на сучасному етапі. *Наукові перспективи*. 2022. No 5(23). С. 168–180.
7. Корчєвська Л. Стан, особливості та перспективи туризму у воєнний та поствоєнний періоди. *Управління розвитком сфери гостинності: регіональний аспект : матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції*, м. Чернівці, 5 травня 2022 р. Чернівці : Технодрук, 2022. С. 337–341.
8. Нікітенко К. (2023). Розвиток екотуризму в Україні: потенціал та проблеми. *Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка*, (15), 259–263. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.32> (дата звернення: 10.01.2023).
9. Гуменюк В. В. Державне регулювання курортно-рекреаційної сфери. Монографія. К. : Київський національний торговельно-економічний університет, 2016. 372 с.

10. А. Вдовічен, В. Кифяк Сфера гостинності України: відновлення у повоєнний період. ВІСНИК Київського національного торговельно-економічного університету. Том 143, Випуск 3. 2022. С. 68–77.

11. Михайлова Н., Карцева В. Класифікація ризиків туристичного підприємства. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2016. No 3 (75).

References

1. Zarubina, A., Sira, E., & Demchuk, L. (2022). Osoblyvosti turyzmu v umovakh voiennoho stanu [*Features of tourism in times of war*]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (41). Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-14>. [in Ukrainian].

2. Motsa, A., Shevchuk, S., & Sereda, N. (2022). Perspektyvy pisliavoiennoho vidnovlennia sfery turyzmu v Ukraini [*Prospects for post-war recovery in the tourism sector in Ukraine*]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (41). Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-31> [in Ukrainian].

3. Barvinok, N. (2022). Vplyv hlobalnykh bezpekovykh faktoriv na rozvytok mizhnarodnoho turyzmu v Ukraini [*Impact of global security factors on the development of international tourism in Ukraine*]. *Věda a perspektivy*. No 4 (11). s. 139-151. Retrieved from: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-4\(11\)-139-151](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-4(11)-139-151) [in Ukrainian].

4. Nosyriev, O., Dedilova, T., Tokar, I. (2022). Rozvytok turyzmu ta industrii hostynnosti v stratehii postkonfliktnoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy. Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava [*Development of tourism and hospitality industry in the strategy of post-conflict economic recovery in Ukraine*]. Vyp. 1(26). S. 55-68. Retrieved from: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22nooveu.pdf> [in Ukrainian].

5. Roik, O.R., Nedzvetska, O.V. (2022). Shliakhy rozvytku turystychnoi sfery Ukrainy u voiennyi period. Naukovi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu [*Ways of developing the tourism sector in Ukraine during the war period*]. *Seriia : ekonomichni nauky*. Vypusk 46. S. 11-15. [in Ukrainian].

6. Bazhenova, S., Polohovska, Yu., Bykova, M. (2022). Realii rozvytku turyzmu v Ukraini na suchasnomu etapi [*Realities of tourism development in Ukraine at the present stage*]. *Naukovi perspektyvy*. No 5(23). S. 168-180. [in Ukrainian].

7. Korchevska, L. (2022). Stan, osoblyvosti ta perspektyvy turyzmu u voiennyi ta postvoiennyi periody [*State, features, and prospects of tourism in the wartime and post-war periods*]. *Upravlinnia rozvytkom sfery hostynnosti: rehionalnyi aspekt: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi onlain-konferentsii*, m. Chernivtsi, 5 travnia 2022 r. Chernivtsi: Tekhnodruk, 2022. S. 337-341. [in Ukrainian].

8. Nikitenko, K. (2023). Rozvytok ekoturyzmu v Ukraini: potentsial ta problemy [*Development of ecotourism in Ukraine: potential and challenges*]. *Tavriiskyi naukovi visnyk*. *Seriia: Ekonomika*, (15), 259-263. Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.32> [in Ukrainian].

9. Humeniuk, V.V. (2016). Derzhavne rehuliuвання kurortno-rekreatsiinoi sfery [*State regulation of the resort and recreational sphere*]. Monohrafiia. K.: Kyivskiy natsionalnyi torhovelno-ekonomichnyi universytet, 372 s. [in Ukrainian].

10. А. Вдовічен, В. Кифяк (2022). Сфера гостинності України: відновлення у повоєнний період [*Hospitality industry of Ukraine: recovery during the post-war period*]. *VISNYK Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu*. Том 143, Випуск 3. С. 68-77. [in Ukrainian].

11. Mykhailova, N., Kartseva, V. (2016). Klyasyfikatsiia ryzykiv turystychnoho pidpriemstva [*Classification of risks in a tourist enterprise*]. *Naukovi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*. No 3 (75). [in Ukrainian].

NIKITENKO Kateryna, PhD in Economics, Associate Professor at the Department of Hotel, Restaurant, and Tourism Business and Foreign Languages, Kherson State Agrarian and Economic University.

RISK MANAGEMENT IN THE TOURISM INDUSTRY IN TIMES OF WAR

***Abstract.** The article is dedicated to studying the problem of risk management in the tourism industry in times of war. It examines the significance of effective risk management for ensuring the safety of tourists and the stability of the tourism business during conflict situations. The state of war creates a unique danger for the tourism industry, yet it requires further analysis and understanding. Research should focus on identifying specific aspects of risks faced by tourism enterprises and the impact of these risks on tourist safety and industry profitability.*

This scientific article aims to investigate and analyze the problem of risk management in the tourism industry in times of war. It aims to understand the peculiarities of risks arising from the state of war and determine effective strategies for managing these risks to ensure tourist safety and preserve industry profitability. The objectives of the scientific article are as follows:

- Conduct a review of existing research and publications on the problem of risk management in the tourism industry in times of war.*
- Identify the characteristics and features of risks that arise in the tourism industry during a state of war.*
- Analyze the impact of these risks on tourist safety and the economic resilience of the tourism industry.*
- Determine key strategies and approaches for risk management in the tourism industry in times of war.*
- Examine the role of communication, technology, and stakeholder interaction in the process of risk management.*
- Analyze practical examples and case studies illustrating the effectiveness of risk management strategies in times of war.*

The article begins with an overview of the current political and geopolitical situation worldwide, which may lead to the emergence of a state of war and the potential impact of this state on the tourism industry. It then analyzes the main risks faced by tourism enterprises and tourists during wartime conflicts, such as violence, terrorist threats, economic instability, and others.

The article discusses strategies and practical approaches to risk management in such conditions. It provides advice and recommendations on developing effective emergency plans, ensuring tourist safety, communicating with clients and employees, as well as resource backup and redistribution.

Key words: Management, Risks, Tourism, Strategy, State of war.

*Одержано редакцією: 20.01.2023 р.
Прийнято до публікації: 03.02.2023 р.*